

ЕВФЕМІЗМ АБО МОВНА ДИПЛОМАТІЯ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА НІМЕЦЬКОЇ МОВ)

М. Р. Ткачівська

*Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника;
Інститут історії, політології і міжнародних відносин;
76000, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57
e-mail: mariatkachivska@gmail.com*

У статті здійснюється огляд досліджень евфемізмів у сучасній українській та зарубіжній лінгвістиці, розглядаються їх класифікації, наводяться способи перекладу евфемізмів з української мови на німецьку, подаються приклади із творів сучасних письменників.

Ключові слова: *евфемізм, мовна дипломатія, класифікація, переклад, характеристика, особливості.*

Вміння завуальовувати думку, говорити натяками, обходити гострі кути у мовленні, при цьому висловлювати все, що є на думці, вимагає не тільки мовленнєвої вправності, але й певних знань, які іноді “вирівнюють дорогу” між комунікантами. Для цього надійним “поплічником” мовців часто виступає евфемізм. Евфемізми – це мовна дипломатія, делікатне завуальовування чи пом’якшення сказаного, зрозуміле як для мовця, так і для співрозмовника, це – натяк, асоціація з певним предметом чи явищем, вміле і тонке “підфарбовування” висловлювань або так звана мовна маска, а також можливість оминати небажані табу чи “відшліфувати” слова задля піднесення мовця на вищий щабель перед співрозмовником. Вони є важливою складовою мовленнєвої майстерності.

На сьогоднішній день існує багато наукових розвідок, присвячених евфемізмам. Їх досліджували Н. Борисенко, В. Великорода, Р. Вишнівський, А. Галайчук, В. Голофост, С. Григораш, Д. Зеленін, І. Ігнатенко, М. Лановик, З. Лановик, М. Лесюк, В. Палій, І. Пешкова, І. Мілева, Є. Снегірєва, Л. Ставицька, В. Федоренко, А. Шевердіна, М. Шевченко, А. Скорик, Є. Шумайлова, О. Януш, Хв. Вовк, Е. Кніпф-Комлоші, Р. Рада, К. Бернат, В. Девкін, Е. Фляйшман, В. Гаверс, В. Гірт, М. Кнюпель, У. Вробель та ін.

Однак проблема перекладу евфемізмів ще не достатньо досліджена. Особливо це стосується перекладів евфемізмів у творах сучасних українських письменників на німецьку мову. Адже спалах активності німецькомовних перекладів припав на останнє десятиріччя.

Метою нашої статті є дослідження евфемізмів та їх перекладу на німецьку мову. До основних завдань наукової розвідки належить огляд

досліджень евфемізмів у сучасній лінгвістиці, їх класифікація, аналіз способів перекладу евфемізмів з української мови на німецьку на прикладах німецькомовних перекладів творів сучасних українських письменників.

Кожна нація по-своєму розгортає сувій мовної неповторності, складаючи особливий і властивий тільки їй калейдоскоп метафор, прислів'їв, фразеологічних одиниць тощо. До цього ряду слід віднести й евфемізми, які є виразниками мовної делікатності, її багатогранності та культури спілкування. Евфемізм – оздоба кожної мови, навіть якщо він стає буденністю і нерідко використовується мовцем підсвідомо. Важливо відзначити, що евфемізм не завжди є обов'язковим елементом конверсації, проте в багатьох випадках може слугувати виразником культурного рівня людини, лакмусовим папірцем її вихованості, надійним помічником чи навіть рятувником в особливо делікатних життєвих ситуаціях, у т.ч., коли мова йде про теми-табу. Отже, евфемізми – це мовні обхідці, дороговказом яких є гречність та уважне добирання слів, уміння їх прочувати і вдало застосовувати. У свій витончений спосіб вони завуальовують небажані чи некоректні для певної ситуації слова та мовні табу. Евфемізми інкорпують не тільки мовленнєву витонченість та гостроту розуму кожного окремого мовця, але й демонструють глибину мови народу, розкривають культуру нації, її становлення, ставлення до світу. Зрештою, наявність у мові великої кількості евфемізмів додає портретові мови певного глянцу та в особливий спосіб демонструє грані її рафінованості й елегантності.

На сьогоднішній день існує багато різних тлумачень терміну “евфемізм”. У сучасній лінгвістиці під ним розуміють “з одного боку певну форму слововживання, відповідне застосування лексичних одиниць, які дають мовцеві можливість вести комунікацію про певні обставини і теми, про які з етнічних, релігійних, політико-ідеологічних причин не розмовляють взагалі або тільки у відповідній описовій формі. З іншого боку таким терміном посилаються на продукт слововживання, тобто на вжиті в евфемістичній функції лексичні знаки” [19, с. 210]. За Р. Радою, “евфемізм – це соціально зумовлена форма висловлювання, яка пом'якшує формулює аморально сприйнятій аспект слова чи поняття” [20, с. 65]. Деякі лінгвісти розглядають евфемізми як “одиниці вторинної номінації з відносно позитивною конотацією, що використовуються для заміни прямих найменувань, вживання яких з соціально чи психологічно зумовлених причин вважається небажаним” [1, с. 7], або ж як непряму номінацію “об'єктів та явищ, для позначення яких існує певна пряма номінація, однак з якихось причин її використання є небажаним, непристойним або забороненим у певному суспільстві” [2]. Словник української мови тлумачить евфемізм як “слово чи вираз, яким замінують у мові грубе, непристойне, з неприємним емоціональним забарвленням слово; заміна грубих, непристойних, неприємних і т. ін. слів іншими

словами” [7, с. 45]. Вони “слугують уникненню непристойности” [9, с. 44], “є описовими висловами з одного боку для табуйованих і через це негативно конотованих обставин і предметів” [19, с. 210]. В. Палій вважає, що “інвектива на основі евфемізму є зразком вдалого агресивного порівняння, застосованого до іншої особи” [4, с. 239]. На думку Г. Гірта, коли ми говоримо про евфемізми, то маємо на увазі ситуацію, коли “не хочеться і не можна називати речі своїми іменами” [18, с. 347]. Е. Кніпф-Комлоші, Р. Рада, К. Бернат бачать основне завдання евфемізму “в нейтралізації чи навіть у перетворенні на позитив негативної конотації слова чи вислову” [19, с. 210]. Як зазначають Шевченко М. Ю. та Скорик А. О., “механізм використання евфемізму ґрунтується на ефекті асоціативності зі словом, на яке накладається табу, що призводить до подальшої заміни цього слова” [13]. Евфемізми мають здатність міцно вкорінюватися в мову, або ж старіти й замінюватися іншими евфемізмами. Звідси випливає, що “з часом може відбуватися пейоризація, тобто семантичне знецінення деяких евфемізмів. Це значить, що наявний евфемізм переймає на себе негативну конотацію виразу, який він спочатку мав намір описати, і сам потребує опису. Наслідком цього є те, що евфемізм більше не може виконувати свої евфемістичні функції і мусить бути описаний: *Neger-* >, *Schwarzer+* >*Schwarzer-* >, *Farbiger+* >*Farbiger-* >, *Afroamerikaner*” [19, с. 210].

Евфемізми є важливим інструментом залагодження стану справ у політиці, неодмінним зняряддям в дипломатії, за допомогою якого налякають, а не відверто говорять про не цілком “комфортні” для слухача речі, де мовець використовує евфемізми з метою завуальовування реальності, “щоб показати слухачеві обставини/предмети, себе чи свої дії у зручному для мовця світлі, а саме так, що слухач не дізнається про аспекти, які йому замовчуються чи відповідають інтересам мовця. За допомогою таких евфемізмів слухачеві нав’язується певний погляд на події” [19, с. 210]. Широкий аналіз евфемії у суспільно-політичній лексиці подає О. Януш. Науковець зазначає, що “політичні евфемізми утворюються на базі різних національно-негативних характеристик денотата; вибір характеристики залежить від прагматичної мети. Неоднозначність, неоднаковість значень висловів мови політики пояснюється існуванням різних ідеологій” [15, с. 143].

Евфемізми є не тільки одним із найважливіших елементів політкоректності, а й присутні у повсякденному мовленні і є його невід’ємною частиною, відповідно, важливою складовою кожної мови. Наприклад, як зазначає Є. Снегір’ова, у британському мовленні “до речі” означає “саме зараз я підйду до мети цього обговорення”, а “з превеликою повагою” має повідомити, що партнер по комунікації суттєво помиляється і поводить себе надзвичайно безглуздо. Таке кодоване мовлення дозволяє мовцеві “висловлювати гнів, презирство чи прямо не погоджуватися з тим, про що йдеться, не залучаючи до цього відвертих

емоцій” [8, с. 263]. У корейській мові евфемізми “складають певну систему заміни лексики, яка не підходить до даного контексту за стилем або граматично” [5]. Німецька мова теж насичена евфемізмами, які настільки прижилися в суспільстві, що їх годі впізнати. Наприклад, *Seniorenheim* (будинок перестарілих), *Familienmanagerin* (домогосподарка) та ін.

Крім політики, евфемізми побутують у сферах науки, культури, освіти, охорони здоров'я тощо і стосуються різних сторін життєдіяльності людини. Перш за все “так звані евфемізми-табу є у всіх класичних сферах табу: смерть (*vonunsgen, entschlafen, ableben*), інтимні стосунки (*ins Bett gehen, miteinander schlafen, Mitternachtsdame*), тілесні виділення (*kleinmachen, die Fische füttern*), певні частини тіла (*Milch-geschäft, Podex, Banane*)” [19]. Така евфемізіція пов'язана із досвідом людини, який несе в собі негативні відчуття пережитого або почутого, наприклад: смерть, пов'язана із сумом та болем, небажанням відверто говорити про хвороби, щоб не накликати ще більшої біди, небажання прямого позначення інтимних стосунків та їх наслідків тощо. Е. Фляйшманн розглядає такі групи евфемізмів: 1) хвороби, вік, смерть, а також фізичні та психологічні процеси та дефекти: ждуть ребенка (бути вагітною), одно место (туалет), незрячий (сліпий); 2) сексуальність: спать (мати з кимось інтимні стосунки); 3) соціальні проблемні випадки: бомж (безхатченко); 4) військові дії (принцип взаимности (правило “око за око”); 5) економічні заходи, які мають негативний вплив на життя людини: непопулярні заходи (підвищення цін, збільшення податків); 6) багатозначні пропозиції: по очень хорошей договоренности (з доброю оплатою) [17, с. 388].

Українська художня література послуговується евфемізмами з різних сфер життя людини: її фізичного, духовного та соціального стану, розумових здібностей, страху перед смертю, сімейних та інтимних стосунків тощо. Серед семантичних підгруп евфемізмів у сучасній українській художній літературі до поширених належать: 1) політичні евфемізми: *квиток до Сибіру* (укр.: “що хтось із родини був у есесах означало забронювати собі квиток до Сибіру” – нім.: “*dass jemand aus der Familie bei der SS gewesen war, hätte eine Fahrkarte nach Sibirien bedeutet*” (Таня Малярчук «Говорити»)); 2) евфемізми на позначення соціального стану/статусу людини (стосунки у родині, суспільстві, соціальна незахищеність, тощо) *десята вода на киселі*, ірон. дуже далекий родич. – *über fünf Ecken verwandt* (укр.: “Твоя родина несподівано дістала з Канади посилку від якогось такого, десятої води на киселі, вуйка...” – нім.: “*Deine Familie erhielt ein Paket aus Kanada von einem über fünf Ecken verwandten Onkel*” (О. Забужко «Музей покинутих секретів»)); *зійти на пси*, поступово втратити своє значення; занепасти – 1) *vor die Hunde gehen* (“позбуватись всього доброго, деградувати”) (“зійти на пси” – нім.: “*vor die Hunde gehen*» (О. Забужко «Музей покинутих секретів»));

3) духовного стану людини (слабкості, залежності, тощо): прикладатися до пляшки – *gierig die Flasche ansetzen* – (укр.: “Повновидий молодик знову жадібно приклався до пляшки” – нім.: “*...das freundliche Mondgesicht setzte wieder gierig die Flasche an*» (С. Жадан «Гімн демократичної молоді»); 4) фізичного стану людини (слабкості, хвороби, втома тощо): *доїдають болячки*, бути дуже хворою і ослабленою – *ausgehöhlt sein* (укр.: “...Дзвінка доглядала за немічною бабусечкою, яку доїдала болячка Альцгеймера” – нім.: “*...Dswinka um ihre hilfbedürftige Großmutter, die langsam, aber sicher von Alzheimer ausgehöhlt wurde*» (Л. Дереш «Поклоніння ящірці»); *падати з ніг*, почувати себе дуже ослабленим від втоми, хвороби і т. ін. – *todmüde sein* (укр.: “Ми зустрілися з ним над ранок, коли офіціанти, падаючи з ніг, заносили останні обруси...” – нім.: “*Wir trafen uns gegen Morgen, als die todmüden Kellner die letzten Tischtücher wegtrugen...*” (Т. Гаврилів «Де твій дім, Одисею»)); 5) інтелектуального рівня людини (у т.ч. навчання): *гризти граніт науки*, вчитися – *auf den Granit der Wissenschaft beißen* (укр.: “Але, дякувати пану Богу (богу Пану?), зараз вона гризе граніт науки в Києво-Могилянці” – нім.: “*Aber dem Hergott (dem Herrn Gott?) sei Dank, beißt sie jetzt auf den Granit der Wissenschaft an der Kiewer Mohyljanka*” (Л. Дереш «Поклоніння ящірці»)); *дістати бзика* – *nicht mehrganz richtig im Kopf sein* (укр.: “...то нестеменна вар’ятка, яка пише надгробкові вершки та й на тому ґрунті дістала бзика” – нім.: “*...das sei eine unausstehlich Bekloppte, die Reime für Grabsteine schreibe und davon nicht mehr ganz richtig im Kopf sei*” (Ю. Винничук «Танго смерті»)); 6) пов’язані із втратою життя: *скласти голову* – *das Haupt zu Ruhe legen* (укр.: “Перебувши безліч боїв, повоювавши в Січових Стрільцях, в армії УНР, під Крутами і Мотовилівкою, врешті-решт склав свою буйну голову під Базаром у числі 365 непокірних вояків...” – нім.: “*Nachdem mein Papa in die Reihen der Sitsch-Schützen bei Kruty und Motowyliwka unzählige Kämpfe für die Armee der Ukrainischen Nationalrepublik gekämpft hatte, legte er sein rebellisches Hauptschließlich bei Basar zu Ruhe – zusammen mit 360 weiteren Soldaten...*” (Ю. Винничук «Танго смерті»); евфемізми сексуальної сфери: *грати* – *mitj-mtreiben* (укр.: “Хочу виграти Мар’янку...” – нім.: “*Ich will es mit Marjanka treiben...*” (Л. Дереш «Культ»)); 8) евфемізми кримінального світу: *зажбурити в каталажку*, кинути у в’язницю – *inden Bunker werfen* (укр.: “Мене на перший же день скрутять і зажбурять у каталажку, а діток по детдомах порозпихають” – нім.: “*Gleich am ersten Tag werde ich geschnappt und in den Bunker geworfen, die Kinder ins Waisenhaus gesteckt*” (Л. Дереш «Поклоніння ящірці»)) та ін. Серед евфемізмів зустрічаються вигуки, до яких належать і вставні слова. Наприклад: *йоханий бабай* – вигук на позначення разючого незадоволення – *n*, *Miststück* (укр.: “І завжди в курсі всіх моїх планів, а ти ж йоханий бабай” – нім.: “*Stets meinen Terminkalender im Kopf, ach du Miststück*” (О. Забужко «Музей покину-

тих секретів»). Порівняймо: “Йоханий бабай” – “Verflixt”, “Йоханий бульйон” – “Verdammte Boullion” (Ю. Андрухович, «Московіада») [10].

Дослідження демонструє, що відтворення більшості евфемізмів, у тому числі евфемістичних фразеологізмів, здійснюється здебільшого за допомогою повних та часткових відповідників, кальки, в окремих випадках за допомогою нейтральної лексичної одиниці. Тільки почасти надibuємо нейтральні лексичні одиниці, відтворені у мові-реципієнті за допомогою евфемізму: 1) евфемістичний фразеологізм → евфемістичний фразеологізм: *капати на голову* (укр.: “Ніхто не капає на голову” – “niemand geht auf die Nerven” (укр.: “А головне, що ніхто не капає тобі на голову” – нім.: “Und vor allem ging ei nem niemand auf die Nerven” (Ю. Винничук «Танго смерті»)); 2) евфемістичний фразеологізм → нейтральне слово: *покатати когось* – *foltern* (укр.: “Потім мене трішки покатають гебісти і зашлють на Соловки” – нім.: “Dann foltern mich die KGBler ein bißchen und verbannen mich auf die Solowki-Inseln” (Л. Дереш «Поклоніння ящірці»)); 3) нейтральне слово → евфемістичний фразеологізм: *недурний* – *nicht auf den Kopf gefallen* (укр.: “Видно, що недурний дядько, і не без густу...” – нім.: “Er ist nicht auf den Kopf gefallen und hat auch Geschmack...” (О. Забужко «Музей покинутих секретів»)).

Важливу роль при перекладі відіграє збереження стилю автора, відтворення образності, експресії та естетики мовлення (іронічне, грубе, фамільярне тощо), що сприяє дотриманню цілісності художнього твору. Це стосується також відтворення евфемізмів, прихований зміст яких є здебільшого легко зрозумілий для культури-джерела, проте не завжди доступний для цільової аудиторії. Розглядаючи широко представлену в художній літературі підгрупу евфемізмів на позначення кончини людського життя, знаходимо різні авторські рішення, які по-різному забезпечують наближення значення евфемізмів до мови-джерела: 1) *відійти до кращих зі світів* (Ю. Андрухович «Дванадцять обручів») – *indie bessere der Welten eingehen*; 2) *спустити дух* (Л. Дереш «Поклоніння Ящірці») – *den Geist aushauchen*; 3) *кінчатися* (С. Жадан «Депеш мод») – *ins Gras beißen*; 4) *відкинути лещата* (Л. Дереш «Поклоніння Ящірці») – *ins Gras beißen*; 5) *врізати дуба* – *den Löffel abgeben* (Л. Дереш «Поклоніння Ящірці»); 6) *заснути навіки* – *entschlafen auf ewig* (Ю. Андрухович «Диявол ховається в сирі»); 6) *піти до Бозі гайтю* – *ins Himmelreich eingehen* (Л. Дереш «Поклоніння Ящірці»); 7) *простягти ноги, померти* – *alle viere von sich strecken* (Л. Дереш «Поклоніння Ящірці»); 8) *протягати ноги* – *Keine Verrenkungen machen* (С. Жадан «Депеш мод»); 9) *протягти (протягнути) ласта* – *die Hufe hoch klappen* (скласти/відкинути копита) (Ю. Андрухович «Перверзія»); 10) *пустися духа* – *die Luft ist ausgegangen* (Оксана Забужко «З мапи книг і людей»); 11) *випустити духа* – *nicht mehr sein* (Ю. Винничук «Танго смерті»); 12) *підставляти груди* – *die Brust dem Bajonett dar bieten!* (Л. Дереш «Покло-

ніння Ящірці»); 13) *скласти голову* – das Haupt zu Ruhe legen (Ю. Винничук «Танго смерті»); 14) *обірвати на півслові* – die feindliche Kugel trifft j-n (Ю. Винничук «Танго смерті»); 15) *звалити в могилу* – j-d verstummt für immer (Ю. Винничук «Танго смерті»). Як засвідчують приклади, в одних випадках евфемізми на позначення кончини людського життя, вказують на делікатність висловлення, в інших навпаки, демонструють негативне ставлення до події чи слугують для творення іронії. Німецький словник «Duden» подає різні відтінки лексеми *sterben*, фіксує цілу низку синонімів [16], серед яких присутні евфемізми, подані у розглянутих вище зразках перекладу. Наприклад, *den Löffel abgeben/wegwerfen/wegschmeißen, ins Gras beißen* (фам., грубув.) відповідають евфемізмам із заниженою конотацією *кінчатися, відкинути лежача, врізати дуба*. Спостерігається збереження іронії при перекладі ФО *спустити дух* – den Geist aushauchen (den/seinen Geist aushauchen – ірон.). Збережено високий стиль евфемізму спостерігаємо при відтворенні лексеми *заснути навіки* – entschlafen auf ewig (заснути – entschlafen (високо)) (хоча високий стиль залежно від контексту також може слугувати для творення іронії). Для відтворення евфемізму *німи до Бози гайтю* перекладач використовує біблійний вислів *ins Himmelreich eingehen* (Matth, c. 7. v. 21), який семантично відповідає оригіналу, але на стилістичному рівні дещо втрачає іронію. За допомогою кальки відтворений евфемістичний фразеологізм *відійти до кращих зі свитів* – in die bessere der Welten eingehen; *підставляти груди* – die Brust dem Bajonett darbiehen. Фразеологізми *alle viere von sich strecken*, фам. (укр.: розлягтися) та *keine Verrenkungen machen* (укр.: не робити викрутаси) стосуються живої людини, а не тієї, що відійшла у кращі світи. Останні приклади засвідчують труднощі, з якими зустрічається перекладач при перекодуванні прихованого змісту, легко доступного для культуриджерела і не завжди зрозумілого для цільової аудиторії.

Отже, проаналізувавши значення терміну евфемізм, його дослідження в лінгвістиці, зауважимо, що евфемізм – це слово чи словосполучення, яке є елементом непрямой номінації, результатом асоціативності із певним предметом чи явищем, виразником культурного рівня людини. Його використання також може бути пов'язане із певними забобонами, страхами, упередженнями тощо. Евфемізм хай і в мові свого роду є “паприка в шоколаді”, та далеко не кожен гурман є прихильником таких рецептів на щодень: не кожна конверзація передбачає використання евфемізмів. Однак делікатність і дипломатія у мовленні нерідко можуть вирішувати долю стосунків між співрозмовниками. Якщо вважати, що для однієї мови евфемізм є словом, “загорнутим у лискучу позлітку”, яке зберігає свій первинний зміст і сервірується учасникам бесіди в особливо рафінований спосіб, то для іншої мови воно може видатися незрозумілим і потребувати прямого значення. Відповідно, щоб донести до цільової аудиторії зміст евфемізмів, перекладачі у більшій

мірі використовують евфемізми мови реципієнта (повні та часткові відповідники), хоч також вдаються до їх нейтралізації і використання прямих значень.

Література

1. Великорода В. Б. Евфемізми рекламного дискурсу: прагматика, семантика, словотвір / В. Б. Великорода // Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»]. Сер.: Філологічна. – 2011. – Вип.20. – С. 25-30.
2. Галайчук А. Ю. Художні евфемізми та проблеми їх відтворення у перекладі / А. Ю. Галайчук. – 2013. – С. 231-239.
3. Мілева І. В. Евфемістичні фразеологізми сфери подружнього життя (фрагмент діалектного словника) [Електронний ресурс] / І. В. Мілева // Лінгвістика. – 2012. – № 3(1). – С. 160-169. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ling_2012_3\(1\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ling_2012_3(1)_22). (дата звернення: 5.09.2016).
4. Палій В. Семантичні та прагматичні особливості функціонування інвектив у французькій мові / В. Палій // Наукові записки. Серія «Філологічна». – 2013. – Випуск 37. – С. 237-239.
5. Пешкова І. С. Лексичні особливості корейської мови та їх значення для перекладу на українську мову / І. С. Пешкова. – С. 119-122.
6. Словник фразеологізмів української мови // В. М. Білоноженко, І. С. Гнатюк, В. В. Дятчук, Н. М. Неровня, Т. О. Федоренко. – К.: Наукова думка, 2003.
7. Словник української мови: в 11 томах. – Том 2, 1971. Академічний тлумачний словник (1970-1980). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/s/> (дата звернення: 15.09.2016).
8. Снегір'ова Є. Евфемізми як витончена форма мовленнєвого мистецтва / Є. Снегір'ова // Лінгвістика ХХІ століття: нові дослідження і перспективи. – К.: Логос, 2012. – С. 261-266.
9. Ставицька Л. Українська мова без табу. Словник нецензурної лексики та її відповідників. Обсценізми. Евфемізми. Сексуалізми / Л. Ставицька. – К.: Критика, 2008. – 454 с.
10. Ткачівська М. Вставні слова і мовне табу (про ще одну проблему лихослів'я) / М. Ткачівська // Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство). – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2014. – Вип. 126. – 606 с. – С. 266-270.
11. Ткачівська М. Мова гніву або вербальне опоганення / М. Ткачівська; гол. ред. Н. В. Іваницька // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Філологічна (мовознавство): збірник наукових праць. – Вінниця: ТОВ «Фірма «Планер», 2014. – Вип. 19. – 474 с. – С. 263-268.
12. Ткачівська М. Р. Мовні «заплави» або лихослів'я (перчений хліб перекладача) / М. Ткачівська // Вісник Луганського національного уні-

- верситету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки. – № 3 (286) лютий 2014. – 184 с. – С. 50-57.
13. Шевченко М. Ю. Специфіка функціональності евфемізмів у політичному дискурсі англійської мови / М. Ю. Шевченко, А. О. Скорик // Сучасні дослідження з іноземної філології. – 2014. – Вип. 12. – С. 256-262.
14. Шумайлова Е. С. Эвфемия как проявление вежливости в общении людей [Электронный ресурс] / Е. С. Шумайлова // Научное сообщество студентов: Междисциплинарные исследования: сб. ст. по мат. III междунар. студ. науч.-практ. конф. № 3. III Международной научно-практической конференции «Научное сообщество студентов: Междисциплинарные исследования» (Россия, г. Новосибирск, 23 мая 2012.). – Режим доступа: URL: sibac.info/sites/default/files/conf/file/stud_3_3.pdf (дата звернення: 26.09.2016).
15. Януш О. Б. Евфемизми та інші види семантичних зрушень у суспільно-політичній лексиці і фразеології / О. Б. Януш // Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки. – 2009. – Вип. 45. – С. 143-147.
16. Duden. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.duden.de/rechtschreibung/sterben> (дата звернення: 15.09.2016).
17. Fleischmann Eberhard. Postsowjetisches Russisch. PeterLang. Europäischer Verlag der Wissenschaften. Frankfurt am Main, 2007. – 477 S.
18. Hirt, Herman. Etymologie der neuhochdeutschen Sprache. Darstellung des deutschen Wortschatzes in seiner geschichtlichen Entwicklung / Dr. Herman Hirt. – München: C. H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung. Oskar Beck, 1921. – 438 S.
19. Knipf-Komlósi, Elisabeth, Rada, Roberta V., Bernáth, Csilla. Aspekte des Wortschatzes. Ausgewählte Fragen zu Wortschatz und Stil. ELTE/BölsészKözorcióm. – Budapest, 2006. – 273 S.
20. Rada, Roberta. Tabus und Euphemismen in der deutschen Gegenwartssprache: mit besonderer Berücksichtigung der Eigenschaften von Euphemismen / Roberta Rada. – Budapest: Akad. Kiadó, 2001. – 212 S.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 03.06.2016 р.
Рекомендовано до друку д.ф.н., професором **Билицею Я.Т.***

**EUPHEMISMS OR LINGUISTIC DIPLOMACY
(ON THE EXAMPLE OF UKRAINIAN AND GERMAN
LANGUAGES)**

M. R. Tkachivska

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University;
Institute of History, Political Science and International Relations;
76018, Ivano-Frankivsk, Shevchenko Str., 57;
e-mail: mariatkachivska@gmail.com*

The article provides an overview of researches on euphemisms in modern Ukrainian and foreign linguistics. It studies classifications of euphemisms, names ways and techniques of translation of euphemisms from Ukrainian into German, provides examples, taken from works of modern writers.

A euphemism is a kind of linguistic diplomacy, a tactful veiling or softening of something said which is pretty understandable for both the speaker and the listener. It is a so-called mask that provides a possibility to avoid unwanted taboos; it is a specific choice of words used in order to elevate the speaker's utterances. A euphemism is a word or a word combination, which serves a purpose of an indirect nomination, it is a result of association with a certain object or phenomenon, and it shows a real culture level of a person. Euphemisms existence is caused mainly by fear and superstitions, which are connected with religious beliefs, prejudice etc. They are an important part of a verbal art and they are used in both oral and written texts. Euphemisms deal with spheres of politics, science, culture, education, and healthcare as well as with different aspects of human life. Ukrainian literature uses euphemisms concerning different spheres of a person's life: his physical and spiritual state, mental abilities, and fear of death, diseases, social insecurity, family and personal relationships. Semantic subgroups of modern Ukrainian literature include political euphemisms, social status euphemisms, euphemisms dealing with family relations, education, intelligence level, euphemisms dealing with intimate sphere, as well as the ones connected with diseases, loss of life, criminal euphemisms etc.

Translation of euphemistic phraseological units can be performed through the following main methods: 1) a euphemistic phraseological unit → a euphemistic phraseological unit, 2) a euphemistic phraseological unit → a neutral word, 3) a neutral word → a euphemistic phraseological unit.

Key words: *euphemism, linguistic diplomacy, classification, translation, characteristics, peculiarities.*